

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Égész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendkívül
alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közelevéltár (városház,
földszint 7. sz. léde küldendőök
a kéziratok.)

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendőök
az előfizetési díjak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A vízvezetési bizottság ülése és a bizottság helyszíni szemléje a kutaknál.

A vízvezetési bizottság f. hónap 23-ikán ülést tartott Kovács József polgármester elnöklésével. Az ülésen jelen voltak: Körner Adolf, Király Gyula, Csóka Sámuel tanácsnokok, Aczél Géza főmérnök, Debreczeni Jenő világítási vállalati igazgató, Lattinovics Mihály államépítészeti hivatali főnöke, Fejér Ferenc dr., Várady Ignác kir. mérnök, Széll László dr. akadémiai tanár és Tóth István építő.

Az ülés megnyitása után Aczél Géza főmérnök terjesztette elő jelentését a vízvezetési kutak mai állapotáról. A jelentés sorra vette a kutakat. Az első számú kut furásához 1907 ápr. 22-én kezdtek hozzá a vállalkozók s befejezték július 18-án.

A kut 127 méter mély. November 3-án tartották a próba szivattyúzást s ekkor kitűnt, hogy a vörösfenyő csövön csőhuzás alkalmából, vagy más ismeretlen okból hézag támadt, miáltal a csövön a homok bement s a szivattyúzás alkalmával homokos, iszapos vizet adott a kut. Ezt a hibát azonban könnyen pótolni lehet azáltal, hogy ha vörösréz csövet állítanak be. A vállalkozók huzódottak ugyan attól, hogy ezt a maguk költségén eszközöljék, de szőlvő javasolja, hogy az első számú kutat annak teljes rendbehozásáig ne vegye át a bizottság.

A második számú kut furásához 1907 augusztus 17-én kezdtek hozzá s befejezték okt. 12-én. A kut 133.40 méter mély. A szűrőcsövet eltérőleg helyezték el, ami azonban a kut vizadó képességét semmiben sem befolyásolta, mint a többszöri próba szivattyúzás alkalmakkor kitűnt, mert e kut vízbősége kitűnő.

A harmadik számú kut furása 1907 nov. 12-től 1908. jan. 23-ig tartott. Mélysége 141.18 méter. A kut készen áll, üzemképes, csupán a szivattyúzása van hátra. A 4-ik számú kutat január 30-tól márc. 31-ig fúrták, de ekkor a furást megszüntették, mivel a fúrócső huzás alkalmával elszakadt. A cső kihuzására speciális eszközök kellenek s azokat most készíti a gyár.

Az ötödik számú kut furásához 1907 évi október 15-én kezdtek hozzá s befejezték november 15-én. A kut szivattyúzása most van folyamatban. A hatodik számú kut 137 méter mély, furása 1907 november 30-tól 1908 március 24-ig tartott. A hetedik számú kut furásához 1908 március 31-én

kezdtek hozzá s még munkában van. A nyolcadik számúnál a munka az előfúrásnál áll, a kilencedik számúnál szintén, míg a 10-dik sz. kut, melynek furásához ez év április 6-án kezdtek hozzá, 117.6 méter mély s még 6—7 méter mélységbe kell lemenni, hogy készen legyen. Javasolja végül, hogy a bizottság jelentését vegye tudomásul.

Fejér Ferenc dr. azt kérdi, hogy a negyedik számú kut furásának megakadása mennyiben befolyásolja az egész vízvezeték elkészítését. A kutak elkészítése körül tapasztalt késlekedést nemcsak a vis majornak tudja be, hanem főképpen annak, hogy a vállalkozóknak nem volt kellő felszerelésük. Nem dolgoztak úgy, ahogy kötelességük lett volna.

Aczél Géza főmérnök kijelenti, a kutak vízbősége oly kitűnő, hogy akkor sem kellene aggodni, ha a vízvezeték üzembehozásáig egy kut nem lenne készen, mert a többi kilenc is túl bő vizet ad. De a vállalkozók azzal a kuttal is készen lesznek a kellő időre. A vízbőség jellemzésére felhozta, hogy a szükségelt 5000 köbméter vizet nyolc kut is kiadja, a tíz kut pedig legalább 7—8 ezer köbméter vizet fog szolgáltatni. A munka késlekedési okát főképpen abban kell keresni, hogy a vállalkozóknak sok nehézséggel, sok malheur-rel kellett megküzdeniök.

A bizottság ezután tudomásul vette a jelentést és kiment a helyszínrre, hogy szemlénen győződjék meg a kutak állapotáról. Innen visszatérve folytatta a bizottság a tárgyalást.

Aczél Géza előterjesztést tett a csatornahálózatra nézve. Előadja, hogy addig, amíg a közönséget tökéletesen meg nem győzték afelől, hogy a vízvezetési kutak bőven megadják a kívánt vízmennyiséget, a csatornázás ügyével nem akart előhozakodni. Most már azonban, miután a vízbőség felől teljes megnyugtatótásban vannak, meg lehet kezdeni a csatornahálózat kiépítésének munkáját. Ha a hálózat kiépítést együtt eszközlik a csatornahálózat kiépítésével, legalább két esztendő időbeli nyereségre tesznek szert, mert ha bevárják a vízvezeték teljes elkészülését és csak aztán fognak a csatornahálózathoz, úgy 3—4 évet fog igénybe venni a munka. Ha ellenben most megkezdik a munkát, úgy egyharmad részben már kész lesz, mire a vízvezetési hálózat kiépül. Ezért javasolja, hogy proponálja a bizottság a tanácsnak s a tanács útján a közgyűlésnek, hogy a meglevő terv és az elfogadott költségvetés alapján

írják ki a pályázatot a csatornahálózat kiépítésére.

Körner Adolf tanácsnok konstatálja, hogy meggyőződést szerzett a bizottság a kutak vízbőségéről, azért amellet van ő is, hogy intézkedjenek a csatornahálózat kiépítéséről is idejekorán.

Fejér Ferenc dr. előadja, hogy e tárgyban a közigazgatási bizottság már másfél éve lépéseket tett. Szükségesnek tartja, hogy a legsürgősebben írják ki a pályázatokat, ugy is késtek már eddig sokat. Kérdi, hogy a technika újabb fejlődése nem teszi-e kívánatosá, hogy változtatásokat eszközöljenek a régi terven. Majd azon kívánásáig terjeszti elő, hogy a bizottság az eddigieknél gyakrabban, legalább havonta egyszer tarson ülést. Ez által is serkenteni lehet a vállalkozót a gyorsabb munkára.

Végül azon erős óhajának ad kifejezést, hogy a kutak táján levő személtlerakodó helyet szüntessék be és tiltsák meg a személtlerakását és e tilalomnak szerezzenek érvényt is, mert bár eddig is tilalmas volt ott a személtlerakodás, mégis hordanak most is oda trágyát.

Kovács József polgármester igéri, hogy intézkedni fog ez ügyben.

Várady Ignác kijelenti, hogy örömmel látta a kutak vízbőségét.

Debrezeni Jenő proponálja, hogy a személtlerakodó helyet be kellene vetni s így meg lehetne tisztítani azt a helyet.

Ezután a bizottság kimondja, hogy biztosítottak látja a kutak vízbőségét, a csatornahálózat kiépítésére nézve előterjesztést tesz a pályázat kiírására. A kutak munkálatainak gyorsaságával azonban nincs megelégedve és utasítja a vállalkozókat a serényebb munkára s végül az első számú kut átvételét teljes rendbehozásig nem fogja propanálni.

Az ülés ezzel véget ért.

A városi nyugdíjszabályzat.

Érvényben levő nyugdíjszabályzatunk sok szakaszt tartalmaz, melyek sehogyszem felének meg annak a humánus célnak, melyet ezen szabályzat hivatva van szolgálni. Éppen azért *Maqoss György* dr. városunk tisztú főügyésze, ki már több szabályrendelettervezetet dolgozott ki nagy jogi tudásával és a helyi viszonyok mérlegelésével, a nyugdíjszabályzatot is átdolgozta, elhagyván abból az elhagyandókat és modern, emberségesebb szakaszokkal pótlván a kihagyottakat. A tervezetet, illetve javaslatot itt egész terjedelmében közöljük:

Debrecezen szab. kir. város tisztviselői, segéd- és kezelő személyzete, valamint állandóan alkalmazott szolgálai nyugdíj-intézetének szabályzata.

Javaslat.

I. fejezet.

A nyugdíjintézet tagjai, címe és célja.

1. § A nyugdíjintézetnek jogosított s egyszersmind kötelezett tagjai a Debrecezen szab. kir. városnál állandóan fizetés mellett rendszeresített állásra alkalmazott tisztviselők, segéd- és kezelő személyzethez tartozó egyének s állandóan alkalmazott

zott szolgák, az utsterek és utkaparók kivételével, akiknek külön nyugdíjintézetük van.

2. §. Címe: „Debrecezen szab. kir. város tisztviselői, segéd- és kezelőszemélyzete s állandóan alkalmazott szolgálai nyugdíjintézete”.

3. §. Célja: a nyugdíjintézet tagjainak agságs, vagy egyéb-ként bekövetkező munkaképtelenség, avagy állásukról önhibájukon kívül megválás esetére, valamint ezek özvegyeinek és árváinak a nyomor ellen való biztosítása.

II. fejezet.

A nyugdíjalap előállításá s a tagok hozzájárulása.

4. §. A nyugdíjintézet vagyona alakul:

a) a nyugdíjintézeti tagok hozzájárulásából,
b) a lemondott, vagy fegyelmielg hivatalvesztésre ítelt nyugdíjintézeti tagok befizetéseiből,
c) a nyugdíjképességgel együtt s megüresedett állások után járó időközli illetményekből, az esetleges helyettesítési járulékok levonásával,

d) a nyugdíjintézeti tagok ellen kiszabott rendbirságok és fegyelmi büntetésként megállapított pénzbirságokból, valamint a fegyelmi eljárás alá vont s állásától felfüggesztett, de teljesen fel nem mentett tagnak a fegyelmi eljárás tartama alatt visszatartott fizetéséből,
e) a polgáriósítási és községi kötelekbe felvételért fizetendő díjnak részéből,

f) a városi színház igazgatója által évenként ezen alap céljaira rendezendő egy előadás tiszta jövedelméből,

g) a nyugdíjalap céljaira tett adományok, alapítványok és hagyományokból,

h) a város közönségének 10,000 kor. évi adományából, amely mindaddig tart, amíg a nyugdíjintézeti alap tőkéje 50,000 koronára nem növekszik,

i) a nyugdíjintézeti vagyonának jövedelem feleslegéből.

5. §. A nyugdíjintézet tagjai a nyugdíjalaphoz való hozzájárulás címén következők fizetéseket teljesítenek:

a) a nyugdíjintézet kötelekbe való belépésökkor élvezett törzsfizetésüknek 10°/o-át,

b) az, aki 40-ik életévének betöltése után lép be a nyugdíjintézet kötelekbe, korjdi címén egy évi törzsfizetésének további 10°/o-át,

c) az a nyugdíjintézeti tag, aki magasabb törzsfizetéssel egybekötött állásra alkalmaztatik, az első évben 10°/o-át annak az összegnek, amelylyel új alkalmaztatásában nyert fizetése előbbi állásában élvezett törzsfizetését meghaladja,

d) alkalmaztatásuk első éve után az összes tagok törzsfizetésüknek 3°/o-át. Ezt a 3°/o-ot a magasabb fizetéssel összekötött állásra alkalmazott tag előlépésének első évében is fizeti magasabb törzsfizetésének azután a része után, amely a c) pont alatti 10°/o alá nem esik,

e) a fizetéselen közigazgatási gyakornokok, ha fizetéses állásra lépnek elő, ezen alkalmaztatásukban élvezett törzsfizetésük után az a) pont alatti 10°/o-on túl további 3°/o-ot fizetnek arról az időről, amit fizetéselen gyakornoki minőségben töltöttek el.

Mindezek a fizetések egy összegben, vagy havi részletekben előlegesen teljesítendők, illetve a nyugdíjintézeti tagok tartoznak tűrni, hogy ezek fizetésükből havonként levonassanak.

Ha a magasabb törzsfizetéssel egybekötött állásra előlépett tag nyugdíjba megy, meghal, vagy végkielégítést nyer, mielőtt a c) pontban foglalt fizetési kötelezettségének eleget tett volna, a törzsfizetési többlet egy évi 10°/o-ának még be nem fizetett része a végkielégítési összegből, a nyugdíjból, vagy az özvegyének járó ellátási összegből levonandó.

III. fejezet.

Nyugdíjképesség és nyugdíjjogosultság.

6. §. A tisztviselők, a segéd- és kezelőszemélyzet tagjai, valamint az állandóan alkalmazott szolgák a hivatali eskü letételével lesznek a nyugdíjintézetnek jogosított s egyszersmind kötelezett tagjaivá és nyugdíjképességük ettől a naptól számítatik. S ha a szolgálat kötelekéből megválának, a jelen szabály-

zab megállapított feltételek szerint maguk, illetve özvegyeik egészségminderkorra adandó végkielégítésre, vagy állandó ellátásra, kiskorú árnyék pedig nevelési járulékra tarthatnak igényt.

Egyszermindenkorra szóló ellátási igény alatt:

- a) a végkielégítés,
- b) a temetési járuléki;
állandó ellátási igény alatt pedig:

- a) a nyugdíj;
- b) az özvegyi segély;
- c) a gyermeknevelési járulék értendő.

7. §. A nyugdíj-jogosultság a nyugdíjképeség megszerzésének napjától megszaktítás nélkül folyó 10 szolgálati év betöltése után áll be.

8. §. Sem végkielégítésre és temetési járulékra, sem állandó ellátásra nem tarthat igényt az a nyugdíjintézeti tag, sem pedig annak hozzátartozója, aki

- a) állásáról önként lemondott,
- b) fegyelmi uton, vagy bírói ítélettel hivatalvesztésre ítéltetett.

Az állásról való önkéntes lemondásnak az általános tisztújítást megelőző szokásos lemondás csak abban az esetben tekintetik, ha a nyugdíjintézeti tag az általa addig elfoglalt állásra nem pályázik, illetve magát arra kijelöltetni nem kéri.

Ha a nyugdíjintézeti tag olyan cselekmény elkövetése után, mely hivatalvesztést vont volna maga után, öngyilkos lett, — hozzátartozóinak az ellátási igényből való kizárása a fegyelmi eljárás megfelelő alkalmazása mellett mondandó ki.

IV. fejezet.

A végkielégítés feltételei és mértéke.

9. §. Annak a nyugdíjintézeti tagnak, aki a nyugdíj-jogosultság megszerzése előtt állásától önhibáján kívül elesik, vagy szolgálatképtelenné válik, — végkielégítéshez van igénye.

10. §. Végkielégítés fejében jár:

- a) annak, akinek a nyugdíjképeség megszerzésétől számítva három évi szolgálati ideje még nincsen, — a nyugdíj-alapba teljesített befizetéseinek összege kamat nélkül;
- b) annak, akinek háromnál több, de öt évnél kevesebb szolgálati ideje van, — egy évi törzsfizetésnek a fele;
- c) annak, akinek öt évnél több, de tíz évnél kevesebb szolgálati ideje van, — egy évi törzsfizetés.

V. fejezet.

A nyugdíjazás feltételei és a nyugdíj mértéke.

11. §. A nyugdíj-jogosult (7. §.) nyugdíjintézeti tag élte fogytáig, vagy újabb alkalmazatásáig járó nyugdíjra tarthat igényt, ha

- a) testi, vagy szellemi fogyatkozás miatt hivatalos kötelességének teljesítésére véglegesen, vagy legalább tartósan képtelenné válik;
- b) tisztujtás alkalmával az általa addig betöltött állásra újból meg nem választatik;
- c) az általa betöltött állás beszüntetettik, vagy másképp szerveztetik, amennyiben a bizottsági közgyűlés előbbi állásának és képességének megfelelő s legalább ugyanolyan javadalmazással ellátott más állásra nem alkalmazná;
- d) fegyelmi ítélet folytán addigi állásában meg nem maradhat s megfelelő más állásra el nem helyezhető.

12. §. Az a nyugdíj-jogosult, aki valamely gyógyítható betegség következtében válik szolgálatképtelenné s ez a betegség egy évnél tovább tart, a végleges nyugdíjazására megállapított szabályok szerint ideiglenesen nyugdíjazandó.

Felgyógyulása után azonban állásának elfoglalása végett jelentkezni s amennyiben előbbi állása időközben betöltött volna, — ezen állásának és képzettségének megfelelő s legalább ugyanolyan javadalmazással ellátott más hivatali állásra való alkalmaztatást elfogadni köteles, mert különben a nyugdíjhoz való igényét elveszti.

13. §. A nyugdíj az utolsó törzsfizetésnek betöltött 10 évi szolgálat után 40%-át s minden további év után annak 2%-át

teszi, úgy, hogy 40 évi szolgálat után, mint legmagasabb nyugdíj, az utolsó törzsfizetésnek teljes összege jár.

14. §. A nyugdíj összegének megállapításánál a megkezdett év egésznek számítandó.

15. §. Annak, aki nyilván bebizonyíthatólag hivatalos kötelességének teljesítése közben, vagy tényleges katonai szolgálatban önhibáján kívül szenvedett súlyos sérülés, vagy kapott betegség következtében lett szolgálatképtelenné, — 10 szolgálati év betöltése előtt a 10 évből még hiányzó idő s azontul 5 év számítatik javára, úgy, hogy olyan összegű nyugdíjra van igénye, mintha 15 évig már szolgált volna.

Ha pedig a 10 évet már betöltötte, az eltöltött szolgálati évek a törzsfizetésnek megállapításánál javára kétszeresen vétnek számításba. A megkezdett év itt is egésznek számítatik.

16. §. Ha valaki végkielégítéssel lép ki a szolgálati kötelekéből s későbbi ellátási igényével egybekötött állásra újból alkalmaztatik, — az előbbi szolgálati idő ellátási igényének megállapításánál későbbi szolgálati éveivel hozzászámítatik. Újabb alkalmaztatásakor azonban tartozik a végkielégítés összege a felvétel napjától járó 5% kamattal a nyugdíj-alapba befizetni. A nyugdíj ellenőrző bizottság véleményének meghallgatása mellett a városi tanács havi részletekben való befizetésre engedélyt adhat.

17. §. Végleges nyugdíjazásnál a szolgálati időhöz hozzászámítandó az ideiglenesen nyugdíjban töltött idő. Az ideiglenesen nyugdíjazott tag azonban akkor, amikor a tényleges szolgálatba visszalép, törzsfizetésnek az ideiglenes nyugdíjban töltött időre eső 3%-át a nyugdíj-alapba befizetni tartozik.

18. §. Annak, aki a város szolgálatában nyugdíj-jogosultságot szerzett (7. §.), — tekintettel az 1886. XXI. t. c. 88. §-ában megállapított viszonyosságra, — itt töltött szolgálati idejéhez hozzászámítatik az az idő is, amelyet 1872. augusztus hó 1. óta az államnál, vagy más oly törvényhatóságnál, mellyel a viszonyosság fennáll, — állandó fizetéssel egybekötött állásban töltött el, ha ezen állásból közvetlenül lépett a város szolgálatába és amennyiben ezen szolgálat után külön ellátásban nem részesül, vagy végkielégítést nem nyert.

19. §. Azon nyugdíjintézeti tagok nyugdíj-járuléknak megállapításánál, akik 1896-ban (millennáris év) már a város szolgálatában állottak s már akkor nyugdíjképesek voltak, — ez az esztendő háromnak számítatik.

20. §. Ha a nyugdíjintézeti tag nyugdíj-jogosultságának megszerzése után önként olyan állást vállal el a város szolgálatában, amellyel kisebb törzsfizetés jár, mint előbb betöltött állásával, — jogosítva van a nyugdíj-járulékot korábbi magasabb fizetésé arányában fizetni be továbbra is s ez esetben nyugdíjja ezen korábbi magasabb fizetés alapján állapítatik meg.

21. §. A nyugdíj élvezetere a nyugdíjazást elrendelő közgyűlési határozat alapján s a szolgáltatótól való felmentés napjától kezdődik.

22. §. A nyugdíj utólagos havi részletekben a nyugdíjazott életben létének igazolása mellett fizetési ívre és szabályszertű nyugta ellenében fizetetik ki.

23. §. Megszűnik a nyugdíj:

I. véglegesen:

- a) megváltás esetén,
- b) a nyugdíjas halálával,
- c) ha a nyugdíjas magyar állampolgárságot elveszti,
- d) ha a nyugdíjas hivatalvesztésre ítéltetik;

II. ideiglenesen:

- a) ha a nyugdíjas a város szolgálatában rendszeresített s a nyugdíjának megállapításánál alapul szolgált törzsfizetésével egyenlő, vagy nagyobb javadalmazású állásra ismét alkalmaztatik,
- b) ha a nyugdíjas az államnál, más törvényhatóságnál, vagy községnél szolgálatba lép.

24. §. A nyugdíjazott kérelmére a bizottsági közgyűlés a nyugdíj megváltását elrendelheti.

A megváltási összeg a nyugdíjazott utolsó törzsfizetésnek két évi összegét meg nem haladhatja.

A kérvényhez csatolandó a tisztí főorvosnak bizonyítványa arról, hogy a megváltást kérő egészségi állapotához képest még legalább annyi évig élhet, ahány évi nyugdíj-összege a kért megváltási összeggel felér.

Ha a megváltást kérő nyugdíjas nő, hitvesársának bejegyzése igazolandó; ha pedig nevelési járuléka igényt tartható gyermekei vannak, — kimutatandó a gyámhatóság bejegyzése is.

25. §. Az, aki 40. szolgálati év betöltése előtt nyugdíjaztatott, ha az élvezeti nyugdíj felét meghaladó javadalmazással egybekötött állami, törvényhatósági, vagy közösi szolgálatba lép, — nyugdíjának felétől elesik s előbbi nyugdíjának élvezetéből csak akkor lép vissza, ha újabb állását a nélkül hagyta el, hogy ez után épen nem, vagy csak a jelen szabályzat alapján előbb élvezeti nyugdíjának felét meg nem haladó nyugdíjra lenne igénye.

VI. fejezet.

A temetkezési járulékokról.

26. §. A nyugdíjképes, vagy már nyugdíjazott nyugdíjintézetit tag elhallozása esetén özvegyének, vagy más jogutódainak temetési járuléka van igényük.

A temetési járulék tényleges szolgálatban elhaltak után a legutóbb élvezett törzsfizetés, nyugdíjban elhaltak után pedig a nyugdíj összege alapján állapítatik meg és pedig:

- a) ennek három havi összegében, ha az alapul szolgáló törzsfizetés, illetve nyugdíj 2000 koronát meg nem halad,
- b) 700 koronában, ha 2000 koronát meghalad, de 5000 koronánál nem nagyobb,
- c) 900 koronában, ha 5000 koronát meghalad, de 8000 koronánál nem nagyobb,
- d) 1000 koronában, ha 8000 koronánál nagyobb.

A temetési járulék, ha özvegy maradt, annak, — özvegy nem léteben a gyermekeknek, vagy azok gyámjának, ha pedig gyermekek sem maradtak, annak fizetendő ki, aki az elhunyt utolsó betegségében ápolta s eltemetéséről gondoskodott.

A temetési járulék csak a gyógykezelési és temetési költségek kielégítésére vonható végrehajtás alá és pedig a gyógykezelési költségektől (ideértve a gyógyszerári költséget is) legfeljebb $\frac{1}{3}$ rész erejéig.

VII. fejezet.

Az özvegyi segélyről és végkielégítésről.

27. §. Annak a nyugdíjintézetit tagnak özvegye, aki ellátási igényre jogosító alkalmazásban a nyugdíjképes megszerzéséről számítva legalább hat éven át állott a város szolgálatában, — amennyiben a 8. §-ban elsorolt kizáró okok fenn nem forognak, — özvegyi segélyre tarthat igényt, ha

- a) férjével a tényleges szolgálat ideje alatt, vagy azt megelőzőleg lépett házasságra,
- b) férjével annak halálakor együtt él,
- c) erkölcös életet folytat.

28. §. Annak az özvegye, aki szolgálatban léte alatt magánál 25 évvel fiatalabb nőt vesz feleségül, a 27. §. b), c) pontjában foglalt általános feltételek fenforgása esetében is, özvegyi segélyre csak akkor bir igényvel, ha a házasság kötése alkalmával a törvényhatósági bizottság külön határozattal ezt részére biztosítja.

29. §. Az az özvegy pedig, akinek férje a házasságkötéskor hatvanadik életévét már betöltötte, özvegyi segélyre az általános feltételek fenforgása mellett is csak akkor tarthat igényt, ha férje a házasságkötés után legalább 3 évet tölt tényleges szolgálatban, vagy különben, ha a házasságból származó, vagy a házasság által törvényesített legalább egy gyermek a férj halálakor életben van.

30. §. Az az özvegy, aki ideiglenesen nyugdíjazott nyugdíjintézetit taggal lép házasságra, az általános feltételek mellett is csak abban az esetben tarthat igényt özvegyi segélyre, ha férje ismét tényleges szolgálatba lépett s azután legalább még 3 évig szolgált.

31. §. A férjétől annak halálakor külön élő, vagy attól törvényesen elválasztott özvegy, ha bebizonyítja, hogy a külön-

delés, illetve elválás nem az ő hibájából következett be, — özvegyi segélyre jogosult.

32. §. Az a nő, akinek férje eltűnt és fel nem található, ha különben az általános feltételek meg vannak, — férje előkerüléskor, vagy holtának nyilvánítsáig, ideiglenes özvegyi segélyben részesül.

33. §. Az özvegyi segély összegének megállapításánál a 14., 15., 16., 17. és 19. szakaszok rendelkezései megfelelőleg alkalmazandók.

34. §. Az özvegyi segély összege az elhalt férj legutóbbi törzsfizetésének és szolgálati idejének alapján határozatuk meg. Áll pedig a férj 6—10 évi szolgálatát után,

- a) ha az alapul szolgáló törzsfizetés 2000 koronánál nem nagyobb, ennek $\frac{1}{3}$ -ából,
- b) ha az 2000 koronánál nagyobb, ezen túl a 1000 koronán felüli összegnek még $\frac{20}{100}$ -ából.

Ha pedig a férj 10 évnél tovább szolgált, minden további 5 évi szolgálat után hozzáadandó még az így megállapított segélyösszeghez ennek $\frac{10}{100}$ -a.

35. §. Az özvegyi segély élvezete a férj elhallozási napjától kezdődik s a segély havi utólagos részletekben szolgáltatik ki fizetési ívre, az özvegy szabályszerű nyugtára ellenében. A nyugtán igazolva kell lenni, hogy az özvegy életben van és hogy özvegy állapotban él.

36. §. Megszűnik az özvegyi segély:

- a) megváltás esetén,
- b) az özvegy halálával,
- c) ha az özvegy erkölcstelen életet folytat,
- d) ha az özvegy hivatalvesztésre, vagy nyereségvágyból elkövetett vétség miatt fogházra ítéltetett,
- e) ha újból férjhez megy, újabb házasságának tartamára. A c) és e) alatti esetben az özvegyi segélyt a bizottsági közgyűlés szünteti be.

37. §. Az özvegy kérelmére a bizottsági közgyűlés az özvegyi segély megváltását engedélyezheti és pedig legfeljebb az özvegyi segély két évi összegében és ha a tisztí főorvos igazolja, hogy a kérelmező özvegy egészségi állapotához képest legalább két évig még élhet.

Ha ellátást igénylő gyermek van, kimutatandó a gyámhatóság bejegyzése is.

38. §. Annak a nyugdíjintézetit tagnak özvegye, aki nyugdíjképes megszerzésétől számítva hat évet a város szolgálatában be nem töltött, végkielégítést igényelhet.

A végkielégítési összeg a férj utolsó törzsfizetésének $\frac{1}{3}$ -ad részéből áll.

39. §. Ha az elhalt férj után fizetési előlegből hátralék maradt volna, vagy kártérítési kötelezettség állapítatnak meg: az előleg, illetve kártérítési összeg a végkielégítési összegből levonandó, az özvegyi segélynek pedig $\frac{1}{3}$ -ad része mindaddig visszatartandó, míg az előleg ki nem telik, vagy a kár megtérítve nem lesz.

40. §. Az özvegy özvegyi segélyéből nemcsak saját gyermekeit, hanem férjének előbbi házasságából hátramaradt önfentartásra képtelen gyermekeit is eltartani köteles. S ha ennek a köteleességnek meg nem felel, a törvényhatósági bizottság az özvegyi segély aránylagos részének erre a célra való levonását elrendelheti.

VIII. fejezet.

A gyermeknevelési járulékról.

41. §. Nevelési járulék illeti az elhalt nyugdíjintézetit tag törvényes és törvényesített gyermekeit, ha a nyugdíjképes megszerzésétől számított ellátási igényre jogosító alkalmazásban legalább hat éven át állott a város szolgálatában s ha a 8. §-ban elsorolt kizáró okok fenn nem forognak, abban az esetben is, ha özvegyi segélyre igényvel bíró özvegy maradt.

42. §. A nevelési járulék fiuk részére 20, leányok részére 18. életévük betöltéséig jár.

Ha azonban magasabb kiképzetés céljából ezen életkor betöltése után is folytatnák tanulmányait, a törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanács javaslata 24. életévük betöltéséig a nevelési járulék élvezetében őket meghagyhatja.

Ha a gyermek 20. illetve 18. életének betöltése előtt olyan államban jut vagy olyan foglalkozást folytat, amely őt az önfenntartásra képesíti, vagy ha a leánygyermek férjhez megy, — a nevelési járulék megszűnik.

43. §. Eltűnt s. fel nem található nyugdíjintézeti tag gyermekot az apa előkerüléséig, vagy holtnyilvántartásig ideiglenes nevelési járulékban részesítendő.

44. §. A nevelési járulék egy-egy gyermek után az özevgyi segélynek 20%-át teszi, — együttvéve azonban az özevgyi segély összegénél magasabb nem lehet.

Abban az esetben, ha az összes gyermekek nevelési járuléka az özevgyi segély összegét meg nem haladja, — egy-egy gyermek nevelési járuléka nem lehet kevesebb évi 60 koronánál.

45. §. A teljes árvaságra jutott gyermek nevelési járulék gyantát az özevgyet illetendő özevgyi segélynek 25%-át kapják fejenként. Ennek a segélynek összege azonban az özevgyi segély összegét túl nem haladhatja. Abban az esetben tehát, ha négynél több nevelési járuléka igényel bíró gyermek maradt, az özevgyi segélynek megfelelő összeg közöttük aránylagosan osztatik meg mindaddig, amíg a 25%-os kiszolgáltatása lehetségesé válik.

Abban az esetben, ha az összes gyermekek segélye nem haladja meg azt az összeget, amely az özevgyet özevgyi segély címén illette volna, egy-egy gyermek nevelési járuléka 80 koronánál kevesebb nem lehet.

Ugyanez a segély illeti meg a gyermekeket akkor is, ha az anyja él ugyan, de az újból férjhez menetet esetét kivéve, a 8. §-ban elsoroltakon kívül bármely más oknál fogva özevgyi segélyben nem részesül.

46. §. A nevelési járulék az anyja, vagy a gyám nyugtájára havi utólagos részletekben fizetetik s igazolandó a gyermek életben léte és ha a gyermek tanköteles, az is, hogy iskolába jár.

47. §. A törvényhatóság bizottsági közgyűlés a tanács javaslataira a nevelési járulékot beszűkítheti, ha a nevelési járulékra jogosított gyermek erkölcsösen életet folytat.

IX. fejezet.

A nyugdíjalap kezeléséről.

48. §. A nyugdíjalapot a város házépítészati hivatala számvetői ellenőrzés mellett a városi vagyonról és alapokról külön választva kezeli. A számvetőség is erről az alapról külön bevételi és kiadási főkönyvet vezet.

49. §. A nyugdíjalap kezelésének ellenőrzését a bizottsági közgyűlés felügyelete alatt a nyugdíjellenőrző bizottság teljesíti. Ezenkívül véleményét ad ez a bizottság nyugdíjazás, végkielégítés, özevgyi segély és gyermeknevelési járulék megállapítását, vagy megszüntetését tárgyazó ügyekben s a jelen szabályrendelet által érintett minden ügyben a tanács útján a bizottsági közgyűléshez előterjesztést tehet.

50. §. A bizottság 10 tagból áll s a tagok díjazására igényt nem tarthatnak.

Hivataltól tagja a polgármester, vagy helyettese, mint elnök, a városi tiszti főügyész s a polgármester által beosztott egyik alügyező, ki azonban szavazati joggal nem bír. A többi tagok közül hármat a városi tisztikar választ saját köréből, ötöt pedig a bizottsági közgyűlés választ tagjai sorából.

A választás egy évre szól, a lelépett tagok azonban újabb megválaszthatók.

51. §. A bizottság ülésai rendszerint nyilvánosak. Tárnyalás és határozathozatalhoz az elnökön kívül 4 tag jelenléte szükséges.

Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

A bizottság meghívására az ülésen a nyugdíjintézetnek bármely tagja megjelenni tartozik.

52. §. A nyugdíjalap tőképezését az alapítványi tőkék kölcsönzésére vonatkozó szabályok szerint jelzálogi biztosítás mellett való kölcsönadás útján a városi tanács gyűléséből teheti.

53. §. Ha ilyen módon gyűmlésőzhető nem volna, a nyugdíjellenőrző bizottság véleményének meghallgatása mellett állampapírokba, vagy tősdői árfolyammal bíró másnemű értékpapírokba is elhelyezhető.

Más, mint állampapírokba való elhelyezés csak a bizottsági közgyűlés határozata alapján fogantatosítható.

54. §. Végkielégítésre, nyugdíjra s ennek megváltására, továbbá özevgyi segélyre és gyermeknevelési járulékra csak a nyugdíjalap jövedelme — ideértve a nyugdíjintézeti tagok befizetését is — használható fel.

S amennyiben mindezek a jövedelemben fedezetet nem találnának, — a hiányt a város házépítészára pótolja.

X. fejezet.

Az eljárásról.

55. §. A végkielégítés, vagy nyugdíjazás iránti eljárás a nyugdíjintézeti tag kérelmére, vagy hivatalból történik folyamathat.

56. §. A kérvény a tanácshoz nyújtandó be s csatolandó hozzá a tiszti főorvosnak folyamodó szolgálatképtelenségét igazoló bizonyítványa.

A tanács a kérvényt a folyamodó szolgálati idejét feltüntető kimutatással felszerelteti s folyamodó illetményét a nyugdíj-ellenőrző bizottság véleményének meghallgatása után kiszabja s ezután az összes iratokat saját javaslatával határozathozatal végett a bizottsági közgyűlés elé terjeszti.

57. §. Ha a nyugdíjintézeti tag, kind a végkielégítés, vagy nyugdíjazás feltételei (11. §) beálltak, — végkielégítés, illetve nyugdíjazása iránt nem folyamodik, vagy folyamodni nem képes, — az eljárás a városi tanács által hivatalból teendő folyamathat s ez esetben a tiszti főorvos bizonyítvány is hivatalból szerkesztik be.

58. §. Ha a nyugdíjintézeti tag maga kéri, vagy ha a tanács ezt szükségesnek látja, — a tiszti főorvos véleményét felülvizsgálatának van helye.

A felülvizsgálatot a bizottsági közgyűlés által helybeli orvosok közül választott háromtagú bizottság eszközözi.

59. §. Használóképpen a városi tanács hozzájárul a temetési járulék, özevgyi segély, gyermeknevelési járulék megállapítása és folyósítása, valamint a nyugdíj és özevgyi segély megváltása iránti kérvények.

60. §. Az özevgyi segély iránti kérvényhez csatolandó:

- a) a férj halotti anyakönyvi kivonata;
- b) az esketési anyakönyvi kivonat;
- c) a bizonyítvány arról, hogy az özevgy férjével ennek haláláig együtt élt, — vagy ha elváltan élt;
- d) a bizonyítvány arról, hogy az elváltának, vagy a különélésnek nem az özevgy volt az okozója.

Ha az özevgy a gyermeknevelési járulékot is egyidejűleg kéri, — csatolandó még a gyermekek keresetelési anyakönyvi kivonata.

61. §. A teljesen árva gyermekek nevelési járuléka iránt benyújtott kérvény a szülők halotti anyakönyvi kivonata s a gyermekek keresetelési anyakönyvi kivonataival szerelendő fel.

62. §. A temetési járulékot a városi tanács állapítja meg és folyósítja, — a jelen szabályrendeleten alapuló minden más igény felett pedig a törvényhatóság bizottsági közgyűlés határoz.

XL fejezet.

Vegyes intézkedések.

63. §. A jelen szabályrendeleten alapuló ellátási igény megállapításánál 1872. évi augusztus hó 1-50 napját megelőzőleg eltöltött szolgálati idő számításba nem vehető.

64. §. Minthogy 1898 élett a szolgák felesketése nem minden esetben történt meg, — az 1898. évi január hó 1-én már állandóan alkalmazott szolgák nyugdíjképeségének kezdő időpontját az a nap tekintendő, amelyen az első fizetési részlet ezen minőségükben javukra folyóóó tetetett.

Ugyanez a szabály áll azokra a tisztviselőkre is, akik az eskü letételének napját bizonyítani nem tudják.

65. §. Azoknak, akik szolgálatukat 1898 január 1 előtt, mint díjnyel kezelték a városnál, — ha a jelen szabályrendelet életbelépítése után olyan állandó alkalmaztatásba jutnak, amely a nyugdíjintézet tagjai közé lépnek, ellátási igényük megállapításánál javukra beszámítandó az 1898 január 1

előtt eltöltött idő is, ha erről az időről az 5. §. c) pontjában megállapított járulékat a nyugdíjalapa befizetik.

66. §. A jelen szabályrendelet életbelépésével a 287—12,428/1896. bkgy. sz. s a m. kir. belügyminiszter által 17,422—III. 1897. sz. alatt jóváhagyott szabályrendelet hatályát veszti.

A Kossuth-szobor ügye.

A debreczeni Kossuth-szoborbizottság mult év szeptember havában tartott ülésén a polgármester elnökle a alatt tizenegy tagból álló albizottságot küldött ki, a szobor pályázati feltételeinek kidolgozása végett. Az albizottság munkálataival elkészült és a szoborbizottság elé terjesztett alábbi javaslatot dolgozta ki:

A Debreczen sz. kir. város közönsége által felállítandó „Kossuth Lajos” szobor terveire nyilvános pályázat hirdetik a következő feltételek mellett.

1. A szobor helyül a Nagytemplom előtti tér van megálapítva.

Pályázók a tér helyszínrajzát — melyen közelebről van megjelölve az a térség, ahol egyik vagy másik ponton a szobormű elhelyezendő — a városi mérnöki hivatalban (Simonffy-utca 2/b. II. emelet 12. sz.) a hivatalos órák alatt megtekinthetik s díjtalanul megkaphatják.

2. A szobor költsége 140,000 K, szóval egyszáznegyven ezer koronát meg nem haladhat.

3. A pályázat nyílt s abban csak magyar állampolgárok vehetnek részt.

4. A pályázatban résztvevők tartoznak készíteni és bemutatni:

a) a szobormű tervezett nagyságának megfelelőleg $1/10$ -ed arányú főszíntant;

b) a szobormű főalakját a tervezett nagyságának megfelelőleg $1/5$ -öd arányban főszíntant;

c) a szobormű pontos leírását és részletes költségvetést, melyekben a felhasználandó anyagoknak minősége és színe megjelölendő.

5. A beérkezendő pályaműveket a következőleg alakítandó bíráló bizottság vizsgálja meg:

elnöke: Debreczen sz. kir. város polgármestere, tagjai: Debreczen sz. kir. város főjegyzője, ki az elnöklésben a polgármestert helyettesíti, főügyésze, főmérnöke és közművelődési tanácsnoka,

az országos magyar képzőművészeti tanács 2 tagja,

az országos magyar képzőművészeti társulat egy tagja,

a magyar mérnök- és építész-egylet egy tagja,

az építőművészek országos szövetségének egy tagja,

a debreczeni műpártoló-egyesület egy kiküldöttje,

a törvényhatósági bizottság által kiküldött szoborbizottság 2 tagja.

A bizottság jegyzője a polgármester által kiküldendő jegyző.

A bizottság minden tagja szavazattal bír, a jegyző kivételével.

Az elnök csak a szavazatok egyenlő megoszlása esetén szavazhat.

6. A bíráló bizottság határozatképességéhez az elnökön kívül legalább 8 tag jelenléte szükséges.

A bíráló bizottság határozatait mindenkor nyílt (nem titkos) szavazással és a jelentevők általános (abszolút) szótöbbségével hozza.

7. Ha a bíráló bizottságba kiküldöttek közül bárki elhalálozás, vagy a bizottság elnökehez intézett lemondás folytán időközben megszűnnék a bizottság tagja lenni, annak helyébe az illető kiküldő hatóság, testület, egyesület vagy bizottság más tagot küld ki. — Sem ez, sem az a körülmény, hogy a bíráló bizottság egyes tagjai bármi okból ki nem küldetnek, a bizottság munkálkodását meg nem akaszthatja, kivéve, ha a tagok száma az elnökkel együtt 9-nél kevesebbre apadna: ez esetben a tárgyalások mindaddig felfüggesztendők, míg a bizottság megfelelő módon legalább 9 tagura ki nem egészítettik.

8. A pályázat határideje 1909. évi május hó 15-ik napjának déli 12 órája, mely időre a pályaművek Debreczenbe be kell küldendők.

Azt a helyet, ahol a pályaművek benyújtandók lesznek, a szoborbizottság utólag fogja kijelölni. A szoborbizottság ezen intézkedésé egy hónappal a pályázat lejártá előtt, tehát ápril 15-től kezdve megduhatják a művészek Debreczen szab. kir. város mérnöki hivatalában (Simonffy-utca 2/b. II. emelet 12. sz.)

9. Pályadíjak. I-ső díj: megbízás a szobormű kivitelére.

II-ik díj: 6000 (hatezer) korona.

III-ik díj: 3000 (háromezer) korona.

Ezenkívül joga van a szoborbizottságnak a további két, legjobbnak ítelt pályaművet 1000—1000 (egyezer) korona jutalomdíjért megvenni.

10. A pályázatban való részvétel egyszersmind jogilag kötelező ajánlat a kivitelre való megbízatás esetén arra, hogy a szoborműt a pályázat feltételei értelmében a kivitellel megbízott elkészíteni tartozik.

11. A pályázati határidő lejártá után az elnök azonnal összehívja a bíráló bizottságot, mely első sorban előadót választ és egyidejűleg gondoskodik a pályaművek megfelelő elhelyezéséről.

Amennyiben az előadói tisztre a tagok közül senki sem vállalkoznék, jogában áll a bizottságnak e tisztségre a bizottságban kívül álló egyént is megbízni, ez esetben azonban az előadónak szavazati joga nincsen.

12. A minták elhelyezése után az előadó részletes írásbeli jelentést készít, mely sokszorosítottván, a pályázók által bemutatott leírásokkal és költségvetésekkel együtt a bizottság minden egyes tagjával közlendő.

13. Az előadói jelentés, a leírások, a költségvetések és minták tanulmányozására a bizottság tagjainak nyolc napi idő adandó, melynek elteltével, de okvetlenül 14 napon belül, a bizottság összehívandó s a pályázat eredménye tárgyalás alá veendő.

A pályaművek felállításától a bíráló bizottság döntésének idejéig mód nyujtandó a bíráló bizottság tagjainak, hogy a pályaműveket naponként megtekinthessék.

A bíráló bizottság tagjai kívül más a pályaműveket a bíráló bizottság döntéséig meg nem tekinthet.

14. A pályaművek feletti tanácskozás legfeljebb három egymás utáni napon tartott ülésben befejezendő.

A tanácskozás befejeztével minden egyes szobormű-mintára nézve külön-külön dönt a bizottság ama kérdés felett, vajjon a pályázati feltételeknek ugy a költségék tekintetében, mint egyéb szempontból is mindenben megfelel-e? Ezután a bizottság külön-külön szavaz, hogy a pályázati feltételeknek megfelelő pályaművek kivitelre alkalmasak-e?

15. A kivitelre alkalmas pályaműveknek ily módon történt kiválasztása után a bíráló bizottság általános (abszolút) szótöbbséggel határoz a felett, hogy mely minta kerüljön a végleges kivitelre, illetve melyik pályamű szerzője bizassék meg a szobormű kivitelével.

Ha az első szavazásnál egyik pályamű sem nyerné el a szavazatok általános többségét, akkor azon két pályázati mű között, melyek a legtöbb szavazatot nyertek, azonnal újabb szavazat ejtendő meg.

A kivitelre alkalmas pályamű kiválasztása után szintén nyílt szavazattal és általános (abszolút) többséggel dönt a bizottság külön-külön a felett, hogy a II-ik és III-ik díj mely pályaműveknek adassék ki s hogy a két jutalomdíjért vetéssék-e meg pályamű s ha igen, melyik?

Az első díj csak abszolút becsü múnék adatik ki.

16. Ha a bíráló bizottság a pályázatra benyújtott minták közül egyet sem tartana a kivitelre alkalmasnak, ez esetben előterjesztést tesz a szoborbizottságnak egy újabb pályázat kiírására.

A 6000 és 3000 koronás II-ik és III-ik pályadíj az aránylag legjobbak két pályaműnek ez esetben is kiadatik.

17. A díjazott minták Debreczen sz. kir. város tulajdonává válnak; a művészi tulajdonjog s így a sokszorosítás joga azonban a művészes marad.

A kivételre elfogadott mű mását nyilvános emlékül felállítani sehol sem szabad.

18. A bíráló bizottság ítélete bármely vonatkozásában végérvényes.

19. A bíráló bizottság ítéletét, határozatait és javaslatát magában foglaló jegyzőkönyvet az ítélet meghozatala után három nap alatt a szoborbizottságnak bemutatja tudomásulvétel és további intézkedés végett s gondoskodik arról, hogy az összes pályázati műveket 14 napon át alkalmas helyen a közönség is megtekinthesse.

Debreczen, 1908 ápríl hó 18-án.

Szoborbizottság.

A debreczeni Székely-Társaság működése.

Husvét másod napján, e hó 20-án, délelőtt tartotta tevékeny székely társaságunk ez évben első választmányi ülését, Lestyán Adorján kir. tanácsos elnöke alatt, amely ülésen a választmányi tagok szokatlanul szép számban vettek részt, ami örvendetes jelül tekinthető annak, hogy ezen társaságunk egyaránt hazafias, mint üdvös működése iránt az érdeklődés egyre nő. De meg is érdemli, mert alig van olyan jótékony egyesület, amely több szemmel és kézzel fogható eredményeket képes volna felmutatni, amennyiben az értékes székely háziípar cikkei terjesztésével, a kies székely fürdők, a páratlan ásvány- és gyógyvizek propagandájával, kiváltképpen pedig szegény, de kellően iskolázott székely fiuknak iparosokká való kiképzetésével hazafias és közhasznú munkát végez.

Az ülésen az előadói tisztelt a társaságnak ügybuzgó és agilis ügyvezető alelnöke Székely Ferencz felmérési felügyelő töltötte be, aki részletesen és lelkiismeretesen beszámolt az egy év leforgása alatt felmerült fontosabb ügyekkel és több irányban előterjesztéseket is tett, amelyeket a választmány nagy érdeklődéssel teljesen magáévá tett s egyben az ügybuzgó ügyvezetőnek jegyzőkönyvileg köszönetét is kifejezte.

A többek között a jelentésben befoglaltatik, hogy ez idő szerint 35 székely tanoncot gondoz és képeztek ki különböző iparágakban. Egy év leforgása alatt pedig 16 iparos székely tanoncot szabadítottak fel, akiknek nagyobb része az ipariskola legkiválóbb növendéke volt. A múlt évben 1440 iparos tanonc közül a vallás- és közoktatásügyi minisztérium első díját a rajzból Darnóczay Lajos székely fiu nyerte el s a többiek is majdnem kivétel nélkül jutalomban részesültek.

Hogy a székely tanoncot rátermettek, ügyesekek az iparban, leginkább mutatja az, hogy a mesterek újabban terheesebb feltételek mellett is kapnak a székely fiukon.

Újabban azonban gyéribben küldenek székely fiukat Debreczenbe, mert lehetőleg az erdélyi városokban helyezik el őket a végből, hogy az amugy is kevés magyarságot ez uton se rövidítsék meg az erdélyi részekben, másrészt pedig azon oknál fogva, mert a kitanult és önállóságra képes iparos segédek a kormány jelentékenyen segíti műhelyek alakításában, viszontszolgáltatul pedig ezek az önállósított mesterek kötelesek a segély fejében bizonyos ideig, bizonyos számú tanoncokat kiképezni az általuk üzött kisiparban.

A választmányi ülésen a többek között beszámolt az ügyvivő a múlt nyáron Szamosújvárról megtartott székely kongresszuson és a múlt ősszel Aradon tartott székely generális gyűlésen történetéről. Mindkét helyen a székely kérdést vitattak meg s a székely mentés ügyét tárgyalták. A kongresszuson székely társaságunkat Lestyán Adorján, Székely Ferencz, dr. Deső Kálmán, dr. Magos György, Dalmi Kálmán, Asbóth Mihály, dr. Gulyás István, Tóth Mihály és Höffer Ferencz képviselték, akik részt vettek a kongresszus alkalmából, nevezetesen bukovinai érdekes kiránduláson is; míg az aradi székely generális gyűlésen csak Székely Ferencz és dr. Deső Kálmán vettek részt.

Amellett, hogy székely társaságunk nagyon is rászorul a támogatásra, segítségére volt a társ egyesületeknek is. Az aradi Székelyek otthonnak 66 korona 50 fillért, a bukaresti Magyar Társaságnak zászlóra 46 koronát, a beszercei Székely Társaságnak 65 koronát gyűjtött egy kiadandó műre.

Ez évben honorálták is több helyről a debreczeni Székely Társaság hasznos működését. Kossuth Ferencz 600, a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara 200 koronával segélyezte. Kisebb adományul pedig az alábbi pénzintézetek és egyesek segítettek. Nevezetesen: A Debreczeni Első Takarékpénztár 100, Takaréék és hitelintézet 30, Ált. takarékpénztár 25, István gőzmalom 26, Lestyán A. 10, Porubszkyne ő méltósága 10, Molnár Antal 10, Mihalovits Jenő 10, Maurer Emilné 6 koronát adományozott. Csakis ily nagylelkű adományok által tarthatja fenn magát s viselheti azon terheket, amelyeket a székely fiukért vállalt székely társaságunk, mert az a 330-350 korona, amely összeg a szerény tagsági díjakból begyűl, még talpalásokra sem elég, minthogy az évi rendes kiadás 2000 korona körül jár.

Igen helyesnek és örvendetes jelenségnek tartjuk, hogy a városi tanács jól felfogva székely társaságunk akcióját, az ideí költségvetésbe 400 korona segélyt vett fel, amely összeg egyben kárpótlásul szolgál, hogy 3 év óta a székely tanonokok nem részesülnek az ipariskolában ingyen tanzserekekkel való ellátásban.

A múlt hó 25-én rendezett és minden tekintetben fényesen sikerült székelyest 250 korona tiszta jövedelmet hozott, amely összeggel a választmány megvetette az alapját a közelebről Debreczenben tartandó székely kongresszussal járó költségek fedezetének.

Egyben el lett határozva, hogy az évi közgyűlését a társaság május hó 3-án, vasárnap délelőtt tartja meg a felső kereskedelmi iskola dísztermében, amelyre annak idején az érdekeltek külön is meghívatnak.

A vetés.

A m. kir. földművelésügyi miniszterhez a gazdasági tudósítóktól április 15-iki kelettel beérkezett jelentések szerint április hó első felében és különösen e hó 10-éig az időjárás rendkívül változó, többnyire csapadékos, néhol havas és szeles.

sőt az ország nagyrészére kiterjedőleg (különösen 8., 9. és 10-én) viharos volt. Utóbb az idő enyhébbre fordult s a vegetációt fejlődésében lényegesen előmozdította. A közel egy hét óta bekövetkezett enyhébb, szárazabb időnek (bár itt-ott még mindig van csapadék) rendkívül jótékony hatást érez egy a növényzet, mint általában minden vetemény. A gyümölcsfák rügyei is szépen fakadnak, sőt már a szőlők rügyképződése is megindult. Az esőzések miatt helyel-közel megszakadt gazdasági munkálatokkal ismét jól halad a gazdaközönség.

Elvetették már a tavaszi kalászos magvak nagy részét, a domb- és hegyi vidékeken is, a sík vidékeken pedig a vetések tulnyomó részben kielőgítően keltek, sőt néhol oly szépek, hogy az ősziek is tulszárnyalják fejlődés tekintetében; bár néhol még sárgult és vöröses színű foltos tavaszi vetéseket is látni még. Mindazonáltal remélni lehet, hogy állandó jó időjárás esetén a közeli jövőben eltűnnek a foltok s az összes tavaszi kalászosok zöld színben fognak gyarapodni. A répa, lucerna és lóhere vetése még folyik, ugyszintén a borgonya ültetése is, számos helyen pedig jó előkészített talajba a tengeri vetése is megindult. A szőlőkben és kertekben, valamint a gyümölcsösökben, ahol az idén sokkal több oltványt ültettek, szintén nagyon előrehaladott munkálatokkal állunk szemközt.

Az őszi vetések telelése felől is világosabb már a kép. Az ország nagy részében a gabonafélések (kivéve az őszi árpát, amely néhol nem kielégítő) jobbára kielégítőek és részben jók. Kifagyás, rovar- és égér-kár csak szórványosan fordult elő. A buza- és rozsvetések megfelelően bokrosodnak, sőt néhol teljesen sűrűnek. Itt-ott ugyan az acat és a különféle gyom is kezd terjedni, de ennek az acatolása már megindult. Sárgás és vöröses színű vetéseket látni itt is, mindazonáltal aggodalomra nincsen ok, mert a néhány nap óta uralkodó enyhébb és szélsenedesebb időjárás (minthogy a kellő talajnedvesség csaknem mindenütt megvan) a vetések további gyarapodására, legalább ez idő szerint, biztosítókat látszik nyújtani.

Az őszi repce elég sok helyen kifogyott, néhol pedig megritkult, az alföldi részeken jobban szenvedett, mint a domvidékeken.

Az őszi árpa is jobban állotta a hideget a domvidékeken, mint a síkon, ahol a hideg szél és fagy sokat ártott.

A tavaszi árpa és zab-vetések kelése és fejlődése országszerte kielégítő; a korai sík alföldi vetések szépen sűrűsödnek és nagyobbára üde zöld színűek. A hegyi és domvidékeken vetésük még folyamatban van, azonban itt is remélni lehet, hogy még idejére befejeződik a munka.

A réti és legelő fűnövést a hűvös, szeles és havas időjárás sokáig visszatartotta, most azonban a fejlődés rohamos, mert az időjárás rendkívül előnyös a növényzett fejlődésének előmozdítására; általában zöldel mindenfelé a fű, sőt már néhol a jóság is kijár a legelőkre.

A mesterséges takarmányfélék lassu fejlődését is a hosszantartó hűvös, sőt hideg időjárásnak lehet betudni. Amióta az enyhébb, tavaszias jellegű időjárás bekövetkezett, azóta a vetések szépen sűrűsödnek. Mindenesetre a további időjárástól függ, hogy mikor nyújthatják és milyen eredménynyel az első kaszálást. Az idei herefélék és zabos bökköny szépen kelnek.

Az állatállomány állapota átlag, tehát ott is, ahol az állatok az erőtakarmány és alomszalma hiánya miatt kissé lesóványodtak, többnyire jó és kielégítő s habár szórványosan kisebb mérvű megbetegedés a sertések és szarvasmarhák között elő is fordult, járvány sehol sincsen.

A szőlők és gyümölcsfák kielőgítően teletek, utóbbiakról a hernyó szedése sok helyen ellenőrzés alatt is történt. Sajnos, némely helyen a gyümölcsfák állapotát illetőleg a szokásos közönyt mutatkozott ismét.

Miniszteri rendeletek.

1794.
1908. B. M. eln. számú körrendelet.

Magánfelek részére eszközendő fordítási díjaknak megállapítása.

(Valamennyi törvényhatóságnak.)¹

Az 1907. évi július hó 21-én 4132. eln. szám alatt kelt körrendelet² kiegészítése gyanánt értesitem a törvényhatóságot, hogy a magánfelek részére eszközendő fordítások díjait — a hivatkozott körrendeletben meghatározott díjankál — 50%-kal magasabb összegben állapítom meg.

Budapesten, 1908. évi március hó 28-án.

A miniszter helyett:
Hadik s. k.,
államtitkár.

138. szám.
Res.

Magyar királyi belügyminiszter.

Körrendelet.

Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének.

Arról értesültem, hogy az amerikai Slovenski Liga pénztára javára kibocsátott bélyegek és érmekek oly célból adattak ki, hogy az ugynevezett lőt nemzeti alapnak a magyarországi lőt mozgalmak intézésében kellő pénzüsszeg álljon rendelkezésére.

Tekintettel arra, hogy az említett bélyegek- és érmekek előálló jövedelem oly nemzetiségi agitáció céljait kívánja szolgálni, melynek magyar államellenes irányzata kétségtelen, — a kérdéses bélyegek és érmekek használatát, terjesztését és árusítását a magyar szent korona országainak területén megtiltom. E rendelkezés foganatosítása végett a kereskedelmi miniszter ur utasítja a m. kir. postahivatalokat, mikép az ezekkel a bélyegekkel megragasztott postai küldeményeket szállításra ne fogadják el és az érkező ily küldeményeket (levelek, levelezőlapok és nyom-

¹ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

² B. K. 1907. évf. 224. Japan.

tatványok) a címzeteknek ne kézbesítsék, hanem azokat megfelelő följegyzéssel a feladás helyére küldjék vissza.

Az érmekek pedig — mint amelyeknek árusítása és viselése tiltatott — lefoglalandók és e rendeletem alapján elkobandók.

A szóban levő s a „Slovenski Liga“ által kiadott 1 centes bélyegjegyven a következő felírás van: „Slovenski brat, objim si mat“. Az érmen Mudrony Pál arcképe lesz és a következő felírás: „Ja som pisny, ja som Slovak“.

Erről a Címet tudomásvételt végezt oly felhívással értesítem, hogy a bélyegjegyvek és érmekek használatának és árusításának tilalmát a közönséggel való közlés céljából alkalmas módon tétessék közzé.

Budapest, 1908. évi április hó 3-án.

Andrássy.

A Ganz-gyár mérlege.

Bizonyára mindenki örömmel látja a Ganz és társa vasöntő és gépgyár részvénytársaság évről-évre emelkedő üzemet. A cég gyártmányai világhírűek. A nagy tudású, a vezetésben és technikában egyaránt kitünő munkaeoók dicsőséget szereznek a hatalmas vállalatnak. Most vesszük a a cég zárszámadását, mely működésének e téren szlő bizonyítéka:

Mérleg-számla. Vagyon: Ingatlanok és telkek 3.014.518 korona 52 fillér. Gépek és műhelyfelszerelési tárgyak 3.210.043 korona 79 fillér. Szerszámok 171.678 korona 05 fillér. Anyagok 1.007.311 korona 92 fillér. Árúk 2.379.045 korona 82 fillér. Fiókgyár Ratiborban 1.675.894 korona 44 fillér. Pénztár 94.237 korona 71 fillér. Váltók 499.742 korona 77 fillér. Értékpapírok 10.790.559 korona 60 fillér. Máv, átvételi elismervényei 2.833.024 korona. Különféle aktívák 3.131.891 korona 15 fillér. Adósok 9.153.439 korona 17 fillér. Összesen 38.061.286 kor. 94 fillér. Teher: Részvénytőke 4.800.000 korona. 4 $\frac{1}{2}$ %-os kölcsönkötvények 3.934.000 korona. Tartalékalap 4.800.000 korona. Osztrák-tart lékalap 2.200.000 korona. Értéksőkkenési tartalék 5.531.734 korona 11 fillér. Értéksőkkenési tartalék fiókgyáraink részére 270.000 korona. Tartalék kétes követelésekre 370.060 korona. Tartalék építkezésekre 400.000 korona. Tartalék segélyezésekre 122.000 korona. Tartalékalap munkások baleset elleni biztosítására 250.000 korona. Tartalék adókra 377.878 korona 49 fillér. Föl nem vett osztalék 1100 korona. Különféle passzívák 2.575.370 korona 54 fillér. Hitelezők 9.565.308 korona 87 fillér. Ganz és Társa hivatalkói nyugdíjalapja 1.413.405 korona 10 fillér. Nyereség-áthozal a mult évről 245.892 korona 90 fillér. Nyereség 1907. évre 1.474.596 korona 93 fillér. Összesen 1.720.489 korona 83 fillér. Összesen 38.061.286 korona 94 fillér. Nyereség- és veszteség-számla. Tartozik: Üzleti költségek 842.518 korona 34 fillér. Munkabérek 5.165.363 korona 53 fillér. Adók 186.692 korona 27 fillér. Tiszti fizetések 639.940 korona 44 fillér. Kamatok 506.321 korona 59 fillér. Értéksőkkenések 220.791 korona 56 fillér. Nyereség-áthozal mult évről 245.892 korona 90 fillér. Nyereség 1907. évre 1.474.596 korona 93 fillér, összesen 1.720.489 korona 83 fillér. Összesen 9.285.118 korona 90 fillér. Követel: Nyereség-áthozal 245.892 korona 90 fillér. Adómentes kamatok 302.074 korona 32 fillér. Árúszámla 8.409.344 korona 77 fillér. Házberjövedelem 27.281 korona 78 fillér. Ratibori fiókgyár nyere-

sége 255.176 korona 59 fillér. Petrovágórai bányamű nyeresége 45.176 korona 20 fillér. Összesen 9.285.118 korona 56 fillér.

Hirek.

— **A tanyai iskolák átadása.** A tanyai iskolákat a város a napokban adta át az államnak. Az államtól, illetve a közoktatási kormánytól az átvételnél Csányi Viktor dr. kir. tanfelügyelő képviselte, míg a város részéről az átadónál Oláh Károly kultur tanácsnok, Magoss György t. főügyész és Aczél Géza főmérnök voltak jelen.

— **A városház világitása.** Aczél Géza főmérnök és Debreczeni Jenő gépész mérnök, a világitási vállalat igazgatója beadványt intéztek a városi tanácshoz a városházának jobb világitása ügyében, valamint a nagy terem célszerűbb fűtése tárgyában. Nevezett szakértők azt javasolják, hogy a városház piaci szárnyon levő helyiségek, a közgyűlési és kis tanácsterem, a polgármesteri szobák és a főjegyzői hivatalos helyiség, valamint az olvasóterem villamos világitással rendeztesseken be. A közgyűlési terem szellőztetésére négy darab ventilátor beszerzését ajánlják, melyek öt perc alatt friss levegőt hajtának a terembe. A közgyűlési terem mostani vaskályháját gázkályhakkal pótolnák. A költségvetés szerint ily módon a fűtés sokkal kevesebbe kerülne, mint a felhasznált fa értéke. A tanács legközelebb tárgyalni fogja a javaslatot, mely célszerű újítást tartalmaz.

— **Az Árpád-téri templom.** A debreczeni ref. presbiterium a csapó-utcai városrészi lelki épületes és üdvösségére a Vecsey Imre és Bruckner Amália féle kegyes alapítványból templomot óhajtt építeni. Ez okból a városhoz fordul és az építési szándékotl templom és lelkeszi lakás részére az Árpád-téren méltó helyet kér kijelölni és az egyház tulajdonába átbocsátani. A város minden biznnyal kész szívvel teljesíti a ref. egyház presbiteriumának kérelmét és tiszteletreméltó elhatározásának mielőbb történő megvalósítására a kért telket megadja.

— **Pénztárvizsgálat** volt a héten a házipénztárban. A bizottság a pénztárt teljesen rendben találta.

— **Kossuth szobor bizottság ülése.** A debreczeni Kossuth-szobor bizottság 1908 ápril 28-án délután 4 órakor a városháza kis tanácstermében ülést tart, melynek tárgya: A pályázati feltételek megállapítása, a pályázat kihirdetése és egyéb intézkedések megtétele.

— **Pályázók az új bölcséleti tanszékekre.** A debreczeni főiskola két új bölcséleti tanszékére tiz pályázati kérvény érkezett be. A klasszika-filológiai tanszékre pályázatok: Boros Gábor dr., Vértessy Dezső dr., Dankó Jenő dr. és Ince Benjámín főgimnáziumi tanárok, míg a magyar, finn és ugor összehasonlító nyelvi tanszékre Gulyás István dr., Böszörményi Géza, Szeremley Császár Loránt, Visky Károly székelyudvarhelyi, Mészoly Geodón dr. kunszentmiklósi főgimnáziumi tanárok és Pápay József a tud. akadémia alkönyvtárosa.

— **Törvényjavaslat a kartellek ellen.** Értelmissünk szerint a kormány élénk figyelemmel kíséri azon mozgalmakat, melyek a különböző kartellek ellen irányulnak s abban csuszkodnak ki, hogy megfelelő törvényhozási intézkedésekkel szabályoztassanak. Az osztrák kormányon erre hajlandóság is mutatkozik, de a kérdés rendezését nálunk szintén megérettnek vélik a kormánykörök. Éppen ezért az előtanulmányokat megindították s a már meglevő gazdag anyaggyűjteményt kiésszítik. Formális megbeszítés még senkinek sem adtak a tervezet elkészítésére de a munkálatok annyira előrehaladtak, hogy az alapelvek főbb vonásait már meg lehetett állapítani.

— **Halálozás.** Részvételt vettük a következő gyászjelentést: „Legmélyebb fájdalommal tudatjuk a felejthetetlen jó férjnek, apának, nagyapának, testvér, sógor és rokonnak Áts Nagy Ferenc okleveles ügyvéd és Debreczen sz. kir. városi rendőrségi fogalmazónak f. hó 19-én, d. e. 9 órakor, életének 64-ik és boldog házasságának 35-ik évében 2 heti súlyos szenvedés után történt gyászos elhunytát. Kedves halottunk földi maradványai f. hó 21-én d. u. 3 órakor a József kir. herceg utcai 48. sz. háznál a ref. egyház szertartása szerint tartandó ima után a Hatvan-utcai sírkertben fog örök nyugalomra téríteni, mely vezütsésségétetre rokonnait, hivatalársait, ismerőseit bánatos szívvel meghívjuk, Debreczen, 1908. évi április hó 19-én. Bánatos özvegye: Áts Nagy Ferenéné Molnár Piroksa. Gyermekei: Áts Nagy Ferenc kir. járásbíró s neje Buócz Jolán gyermekeikkel, Magdus, Gyurka és Sárival; Áts Nagy Irén s férje Buócz István m. kir. honvéd főhadnagy gyermekekkel Janikával; Áts Nagy Mariska; Áts Nagy Zoltán. Testvérei: Áts Nagy László s gyermekei, Áts Nagy Károly, Áts Nagy István s neje Molnár Emma s gyermekei. Sógornői: Nagy Lászlóné Molnár Vilma s gyermekei, Nábráczky Istvánné Molnár Mária férje s gyermekei, Szabó Gáborné Molnár Ilona férje s gyermekei. Béke poraira!” — A megboldogult buzgó, hf és kötelességstudó, képzett tisztviselője volt városunknak. Temetése a városi tanács, tisztikar és a nagy közönség nagy részvéte mellett ment végbe. Áldás emlékére.

— **Pályázatok eredménye.** Az építési állásra 13. a villamos-telep főgépész állására 70 pályázat érkezett be. Az építész kinevezésének joga a főispánt illeti, míg a villamos-telep főgépész állását a városi tanács tölti be.

— **Iparhatósági ügyek ujrafelvétele.** A kereskedelmi miniszter konkrét eset alkalmából kimondotta, hogy mivel az iparkihágási ügyek ujrafelvétele tekintetében sem az iptörvény, sem az annak végrehajtásáról szóló kormányrendelet nem intézkedik, a kir. járásbíróságok hatáskörébe utalt kihágások esetében követendő eljárást szabályozó igazságügyminiszteri rendelet 100—105. szakaszai az irányadók. Ezek szerint az ujrafelvétel a megállapított vétség, vagy kihágás elévülési idején belül, tehát kihágásoknál hat hónap alatt kérhető. Az 1901. évi XX t.-cikknek az ujrafelvételről rendelkező szakasza iparkihágási ügyekben nem nyerhet alkalmazást, hanem csak is az idézett miniszteri rendelet, amin nem változathat az. hogy az 1897. évi XXXIV. törvénycikk ezt a rendelkezést hatályon kívül helyezte, mert e rendelkeznet az ujrafelvételt szabályozó szakaszait az iparhatóságok analogia útján ennek ellenére is alkalmazhatják.

— **A közigazgatási bíróság elvi jelentőségű határozatai.** Népgyűlés tartása iránt való bejelentések bélyegmentessek. Ex-lex előtt esedékessé nem vált illeték után az ex-lex tartalma alatt késedelmi kamat nem követelhető. Az ingatlan tulajdonosát bekebelezés által is terhelő életjáradék 10%-a az általános jövedelmi pótdából levonandó. Adóbebehajrási illeték ugyanazon tartozás után — habár zálogolás több alkalommal foganatossított is — csak egyszer számítható és követelhető.

— **Bihar vármegye egymillió kölcsöne.** Bihar vármegye törvényhatósága elhatározta, hogy községi célokra egy millió kölcsönt vesz föl. Az alispán e határozat alapján ajánlatot kért a nagyobb fővárosi pénzintézetektől. A napokban küldte meg ajánlatát a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, mely hajlandó a kölcsönt folyósítani 4 és fél százalékos kamat mellett 50 évi törlesztésre. A kölcsön fejében biztosítékul a vármegye összes ingó és ingatlan vagyonát, jövedelmét és pótdóját kívánja felkötni. Az ajánlat fölött csak akkor döntenek, amikor a többi pénzintézetek előterjesztése is megérkezik.

1409.
1908. szám.

Versenyárgyalási hirdetés.

Az alulírott dohánygyári igazgatóság az üzemében 1908 évi július hó 1-től 1909 évi június hó 30-ig terjedő, esetleg 1911 évi június 30-ig terjedő három évi időtartam alatt, évenként szükségelendő mintegy 350 köbméter I. minőségű kemény puha tűzifa szállítására nyilvános írásbeli versenyárgyalást hirdet.

A tűzifa minőségének közelebbi ismertetése a különleges feltételekben foglaltatik.

Az ivenként egy koronás bélyeggel ellátott és szabályszerűen kiállított ajánlatok lepecsételt borítékban — Ajánlat 1409. számú versenyárgyalási hirdetésben kiírt tűzifára, — címmel legkésőbb 1908 évi május hó 19-én délelőtt 10 óráig alulírott igazgatósághoz közvetlenül vagy posta útján nyújtandók be, amikor a nyilvános versenyárgyalás meg fog tartatni.

Az ajánlatokat az ajánlati úrlapon megszerkesztve az előírt felírásu borítékba zárva kell benyújtani.

A versenyárgyaláson az ajánlattevők vagy igazolt képviselői jelen lehetnek.

A bánatpénz az egy évi szállítási összérték 5% készpénzben vagy állami letétre alkalmas értékpapirokban, a versenyárgyalási hirdetés számára való hivatkozással valamely adóhivatalnál, vagy a budapesti állampénztárak bármelyikénél legkésőbb a versenyárgyalást megelőzőleg teendő le és az erről szóló nyugta a zárt ajánlathoz csatolandó.

Egyébb tudnivalók az ezen hirdetés kiegészítő részét képező „Általános szerződési feltételek”-ben, „Részletes feltételek”-ben és «a Különleges feltételek»-ben foglaltatnak, amelyek az ajánlati úrlappal és a kötéendő szerződés tervezetével együtt az alulírott igazgatóságnál díjtalanul rendelkezésre állanak.

Az ajánlattevő ajánlatában kijelenteni köteles, hogy az «Általános szerződési feltételek»-ben, a «Részletes feltételek»-ben és «a Különleges feltételek»-ben, nem különben a szerződési feltételekben foglaltakat ismeri és magát azoknak aláveti.

Az ezen hirdetményben kitett feltételektől eltérő, valamint azon szállítók ajánlatai, kiket a kormány vagy az illető miniszter a közszállítások elnyerésétől közérdek szempontjából kivonandóknak nyilvánított, vagy oly szállítók ajánlatai, kik a legközelebbi elmúlt 3 év alatt teljesített szállítások alkalmával megbízhatatlannak mutakoztak, továbbá az elkészetten beérkezett, vagy távirati uton tett ajánlatok, vagy oly ajánlatok, — melyekhez a letett bánatpénzről szóló nyugta csatolva nem lett, — figyelembe nem vétetnek.

Debreczen, 1908 évi április hó 11-én.

Magyar kir. dohánygyári igazgatóság.

